

IVAN LUKAČIĆ U SVJETLU STARIJIH I NOVIJIH SPOZNAJA

Ennio Stipčević

UDK: 78.034.7:78.071.1Lukačić,I.M.

Stručni rad

Rad zaprimljen 2/2021.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Zavod za povijest hrvatske književnosti,

kazališta i glazbe

estip@hazu.hr

Sažetak

Prve biobibliografske podatke o Ivanu Lukačiću (oko 1585. – 1648.) donose u glazbenim leksikonima Johannes Waltherr (1732.), François Joseph Fétis (1860. – 1865.), Robert Eitner (1877.) i još neki drugi stariji bibliografski priručnici. Tijekom 18. i 19. stoljeća, Lukačićevo je ime već posve zaboravljeno. Ne spominju ga u svojim publikacijama upućeni bibliografi, kao što su Šime Ljubić i Ivan Kukuljević Sakcinski, a ni Franjo Ksaver Kuhač za Lukačića nije znao. Tek 1925. Josip Mantuani u ovećoj studiji posvećenoj historijatu franjevačke glazbe spominje Giacoma Finettija i uz njega Ivana Lukačića i zbirku Sacrae cantiones. Godinu prije u jednoj raspravi lokalni crkveni povjesnik Niko Kalogjera navodi Lukačića kao orguljaša splitske stolnice, ne znajući, međutim, ništa o njegovoj zbirci, pribilježenoj u starim specijalističkim glazbenim leksikonima. Te kratke Mantuanijeve i Kalogjerine bilješke poznavao je tada mladi muzikolog Dragan Plamenac. Nakon više godina detaljnog istraživanja Plamenac krajem 1934. u zagrebačkom dnevnom listu Obzor objavljuje članak „Nepoznat hrvatski muzičar ranog baroka Ivan Lukačić (1574. –1648.) i njegovi moteti”. Taj neveliki novinski napis bio je prvora- zredni kulturni događaj, muzikološko otkriće bez premca u Hrvatskoj. Kada je potkraj 1935. u dvorani Hrvatskoga glazbenoga zavoda priredio koncert Iz hrvatske muzičke prošlosti, s djelima Vinka Jelića, Andrije Patricija, Julija Skjavićevića, Tomasa Cecchinija i Ivana Lukačića, hrvatskoj se javnosti odjednom pokazalo neslućeno bogatstvo hrvatske renesansne i barokne glazbe. Plamenca se, čini se, osobito dojmila zbirka Sacrae cantiones, unikatni primjerak Lukačićeve zbirke koju je pronašao u Berlinu, u staroj Pruskoj državnoj knjižnici. Tako je, zahvaljujući novinskim člancima, dobro organiziranom koncertu u Glazbenom zavodu, ali i kritičkom izdanju odabranih moteta iz zbirke Sacrae cantiones – glazba Ivana Lukačića sredinom 30-ih godina prošloga stoljeća ponovno zaživjela. Do ponovnog otkrića Lukačićeve zbirke u Biblioteci Jagiellonskoj u Krakovu došlo je zahvaljujući E. Stipčeviću 1982. Od početka 80-ih godina prošloga stoljeća došlo je do čvršćeg uorštavanja Lukačićeva skladateljstva u nove metodološke tendencije te

uopće do pozicioniranja hrvatskoga glazbenog baroka u europskim okvirima. Ivan Lukačić, skladatelj, franjevac konventualac, dugogodišnji maestro di cappella katedrale u Splitu, tipičan je „junak” lokalne historiografije. U zbirci Sacrae cantiones prepoznajemo vrijedan prilog ranobaroknim suvremenim stremljenjima.

Ključne riječi: *Ivan Lukačić, hrvatski glazbeni barok, glazbena historiografija*

Uvod

Okupili smo se na ovom mjestu kako bismo obilježili 400-tu godišnjicu tiška zbirke *Sacrae cantiones singulis, binis, ternis, quaternis, quinisque vocibus concinendae* (Venetiis: Gardano, 1620.) Ivana Lukačića (Šibenik, oko 1585. – Split, 20. 09. 1648.). Danas je Lukačić jedan od najpoznatijih starijih hrvatskih skladatelja, istaknuta figura hrvatskoga glazbenog baroka, za kojega je, ne jednom, bilo rečeno da je „otac hrvatske glazbe”. Istina je, međutim, da Lukačić nije imao pravih nasljednika, njegova je glazba vrlo brzo nakon skladateljeve smrti potonula u posvemašnji zaborav.¹

Hrvatske su krajeve tijekom 16. i 17. stoljeća potresale teške političke prilike. Podčinjenost habsburškoj, venecijanskoj i turskoj vlasti te neprestana ratovanja decimirala su plemstvo i iscrpljivala seljaštvo, malo je ostajalo slobodnoga vremena za razvoj kulturnoga života. Hrvatsko je tlo, umjesto profinjenim zvucima renesansne i barokne glazbe, češće odzvanjalo od ratničkih konjskih kopita. Bilo je to doba kada su hrvatski skladatelji, kao i oni stranci koji su živjeli i djelovali na hrvatskome tlu, objavili oko 60 tiskanih glazbenih zbirki, najviše u Veneciji, ali također u Rimu, Beču i drugim središtima glazbenoga tiskarstva. Prve tiskare opskrbljene pomičnim metalnim kalupima s notama pojavljuju se u hrvatskim krajevima tek sredinom 18. stoljeća. Očito su loše strane nepostojanja domaćih glazbenih tiskara, kao i nedostatak tržišta muzikalija i cirkuliranja novih glazbenih ideja otežavali funkcioniranje glazbenoga života, no nemogućnost objavljivanja u domovini imala je, paradoksalno,

¹ Ova studija nastala je na temelju moje knjige: Ennio Stipčević, *Ivan Lukačić*, Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb, Zagreb, 2007. (dvojezično englesko-hrvatsko izdanje, u privitku DVD dokumentarni film „U potrazi za Lukačićem”, redatelj Davor Šarić, scenaristi Ivan Vidić – Ennio Stipčević). U toj knjizi nalazi se i opsežna bibliografija radova o Ivanu Lukačiću, njegovu dobu i njegovim suvremenici-ma, stoga na ovom mjestu spominjem u prvome redu recentniju stručnu literaturu.

i svoju dobru stranu. Naime, sve što su stariji hrvatski skladatelji objavljivali u inozemstvu, kod uglednih nakladnika i u konkurenciji sa suvremenima, bilo je već u svoje doba ravnopravno uključeno u europsku glazbenu praksu renesanse i baroka. Nikada prije ni poslije skladatelji podrijetlom ili umjetničkim djelovanjem vezani uz hrvatske krajeve nisu bili tako snažno prisutni na europskom glazbenom tržištu.

Početak glazbenoga baroka u Hrvatskoj bio je potaknut bliskim vezama s prekomorskim talijanskim krajevima. Dvojica Talijana istaknula su se dugogodišnjim i svestranim glazbeničkim angažmanom u hrvatskim priobalnim krajevima: u Istri je od 1604. živio Gabriello Puliti (oko 1575. – 1642./43.), rodom iz Montepulciana u Toskani, franjevac konventualac, orguljaš, autor najmanje 37 samostalnih zbirki svjetovne i duhovne glazbe, koje je uglavnom posvećivao domaćim istarskim crkvenim velikodostojnicima, intelektualcima i pjesnicima. U srednjoj je Dalmaciji od 1603. djelovao Veronežanin Tomaso Cecchini (1580./85. – 1644.), *maestro di cappella* stolnih crkava u Splitu i Hvaru, autor 27 zbirki najraznovrsnijih skladbi. Cecchini je vjerojatno u rodnom gradu ili negdje drugdje u Italiji stekao solidnu glazbenu naobrazbu, a u Dalmaciju dolazi 1603., čini se na poziv učenoga i kontroverznooga splitskoga nadbiskupa Markantuna de Dominisa. U razdoblju duljem od trideset godina obavljao je razne glazbeničke dužnosti, stekavši u Dalmaciji prijatelje i mecene kojima je posvećivao tiskana djela.

Puliti i Cecchini u svojim su ranim opusima bili otvoreni suvremenom izričaju i skloni eksperimentu, s vremenom su odustali od zahtjevnog virtuozičeta, nastojeći jednostavnijim polifonim slogom približiti se skućenim izvedbenim kapacitetima i očekivanjima svojih patrona. No, ako se Puliti i Cecchini i nisu međusobno poznavali, njihov skladateljski opus nedvojbeno je poznavao Ivan Lukačić.

1. Ivan Lukačić: biografski podaci

Malo je pouzdanih podataka iz Lukačićeva života. Nije nam poznat točan datum njegova rođenja, znamo tek da je u rodnom gradu kršten imenom Marko 1587. te da je godine 1597. primljen u red franjevac konventualaca u šibenskom samostanu sv. Frane, kada je i dobio redovničko ime Ivan. Mora da je u mladenačkoj dobi pokazivao izrazite nadarenosti jer je već 1600. po-

slan u Italiju na studije. Lukačićev je dugogodišnji angažman u Italiji nedostatno istražen. Vjeruje se da se školovao u Rimu ili Padovi. Poznato je da je u Rimu, u tamošnjoj crkvi sv. Jeronima, Lukačić kao *maestro di cappella* predvodio skupinu pjevača 30. rujna 1614. K tome, utvrđeno je da je nakon nekoliko mjeseci stekao naslov magistra glazbe, kako je zapisano u jednome od svezaka što pripadaju Arhivu Reda, smještenome uz baziliku Svetih apostola („Romae, die 23 Martii 1615. fuit creatus Magister Musices Fr. Joannes de Sibinico”). I ta dva dokumenta, te zapravo dvije štire rečenice, jedini su opipljivi dokazi o Lukačićevu dugogodišnjem boravku u Italiji!

Potkraj rujna 1616. u Piranu bio je održan redoviti godišnji kapitul primorske franjevačke provincije sv. Jeronima, na kojemu je predloženo (to nije bilo prvi put!) da Lukačiću bude namijenjena dužnost gvardijana u jednom dalmatinskom samostanu. Ovaj put bio je biran i nakon glasovanja izabran za gvardijana svoga matičnog šibenskoga samostana, no on se iznova odlučio za daljnji boravak u Italiji. Nije bez značenja to što je na istom kapitolu za gvardijana samostana u Koprnu, a onda i u Miljama, bio predlagan i oba puta neslavno odbijen Gabriello Puliti, u to doba svakako najznačajniji glazbenik unutar dalmatinske franjevačke provincije. Imao je već dvadesetak objavljenih zbirki, mora da je uživao ugled u istarskim crkvenim krugovima, pa je teško dokučiti razloge njegova neuspjeha na kapitolu. Važnija je činjenica da su se tih godina Lukačić i Puliti susretali na kapitulima Provincije te da je bilo prigoda kada su mogli zajednički muzicirati.

Po svemu sudeći, u Provinciji su se tražile najbolje mogućnosti za Lukačićev povratak u domovinu. On je najvjerojatnije boravio u Italiji, i to u Veneciji... U Lukačićevu podosta nejasnom životnom talijanskom itinereru Venecija mora da je imala bitno značenje, i to ne samo zato jer je u gradu na laguna-ma objavio svoju jedinu nam poznatu skladateljsku zbirku, nego zato što je, po svemu sudeći, upravo u krugu venecijanskih suvremenika crpio temeljna umjetnička nadahnuća.

Godine 1618. Lukačić se napokon vratio u domovinu, u svoj matični šibenski samostan sv. Frane. U tom samostanu ostaje do 22. lipnja 1620., kada definitivno seli u Split. Te godine prihvaća zaduženja koja će ga zaokupljati do kraja života: postaje *musicus praefectus*, tj. kapelnik u stolnoj crkvi sv. Duje u Splitu te gvardijan samostana sv. Frane na Obali, a u Veneciji mu iz tiska izlazi *Sacrae cantiones*, tipična onodobna „raccolta”, tj. zbirka duhovnih

skladbi koje nisu okupljene nekom zajedničkom liturgijskom funkcijom. Na naslovnici čitamo da zbirku „na svijet izdaje” Lukačićev redovnički subrat, skladatelj Giacomo Finetti, u ono doba *maestro di cappella* u mletačkoj crkvi S. Maria dei Frari. Po njegovu nagovoru, Lukačić je skupio neke od svojih ranijih skladbi, koje je Finetti – kako čitamo u tekstu posvete – predao Lukačićevu nadređenom, splitskom nadbiskupu Sforzi Ponzoniju.

Skladbe iz zbirke *Sacrae cantiones*, njih sveukupno 27, premda su po svoj prilici nastajale u Italiji tijekom Lukačićevih višegodišnjih studija, bile su ipak ponajprije namijenjene hrvatskoj publici, očekivanjima Lukačićevih splitskih crkvenih poglavara. U melodijskim figurama prepoznatljive su ranobarokne figure i klišeji, najčešće su lišene afektivnih figura, ispisanih melizama (u tom smislu izuzetak je dvoglasni *Da pacem, Domine*) i kadencirajućih ukrasa. Za razliku od venecijanske crkvene glazbe, koju je Lukačić nedvojbeno poznao, a za koju je na prijelazu stoljeća bio karakterističan bogati vokalno-instrumentalni zvuk, skladatelji koji su djelovali na hrvatskoj obali (kao što su Tomaso Cecchini, Gabriello Puliti i Damjan Nembri) bili su ograničeni domaćim izvođačkim mogućnostima.

Očito je da su Lukačića po dolasku u Split dočekale dugo pripremane odgovorne svećeničke i glazbeničke dužnosti. Dočekali su ga, također, zategnuti odnosi, sukobi koje je potaknuo nadbiskup Markantun de Dominis, svestrani intelektualac širokih prirodnoznanstvenih i crkvenopovijesnih interesa, koji je zbog svojih ideja usmjerenih protiv papinskoga neporecivog autoriteta došao u sukob sa splitskim kaptolom, da bi na kraju bio optužen od inkvizicije i poslije smrti ritualno spaljen na Campo dei Fiori u Rimu, onom istom trgu gdje je koju godinu prije gorio Giordano Bruno.

Sačuvana je iscrpna arhivska građa o Lukačićevu upravljanju samostanom sv. Frane. U dvjema knjigama *Priboda i rashoda* (1608. – 1627.; 1627. – 1657.), na oko 580 stranica velikoga formata zabilježena je kronika primitaka i izdataka samostana i crkve sv. Frane, u kojoj ima oko 40 Lukačićevih potpisa. Usto, osobito su važni službeni zapisi kanonskih pohoda i takvih je vizitacijskih zapisa iz Lukačićeva vremena ukupno dvadeset i jedan. Spominjem te samostanske rukopisne kronike, makar dobro poznate u stručnoj literaturi, jer mi se čini da bi njihovo pomno proučavanje moglo ponuditi neke svježije uvide.

Nevelik je, ali vrlo vrijedan fundus tiskanih muzikalija iz 16. st u samostanu sv. Frane. Od petnaestak fragmentarno sačuvanih zbirki većinom su to ma-

drigali objavljeni u nakladničkoj kući Gardano u Veneciji, onoj istoj koja je 1620. objavila Lukačićevu zbirku. Teško je nazreti neku logiku u nabavljanju spomenutih muzikalija, no možda nije bez značenja što su dva autora franjevci (Costanzo Porta i Ludovico Balbi), čija je djelatnost u nekom razdoblju bila vezana za venecijansku crkvu dei Frari. U toj je velikoj franjevačkoj crkvi *maestro di cappella* na početku 17. st. bio Giacomo Finetti pa je moguće pretpostaviti da su upravo zahvaljujući Finettijevu posredništvu neke muzikalije dospjele u splitski franjevački samostan.

U splitskom samostanu sv. Frane nerijetko su stanovali fratri koji su bili zaposleni kao orguljaši u katedrali. Među Lukačićevim se suvremenikima u spisima spominju fra Gasparo Ferrero, koji je tijekom 1624. četiri mjeseca bio orguljašem crkve sv. Duje. Drugi orguljaš s kojim je Lukačić surađivao bio je Marcantonio (Donoso) Romano, svjetovnjak koji se od 1609. nastanio u Splitu, a djelovao je uz manje prekide kao orguljaš stolnice do 1636. U zbirci Veronežanina Tomasa Cecchinija *Amorosi concetti, il terzo libro de' madrigali a una, et due voci... op. 7* (Venecija, 1616.) Romano se pojavljuje kao autor jedne jedine, virtuozno napisane monodije *Mori mi dite*. Godinu dana kasnije Cecchini mu posvećuje svoj op. 13., nepotpuno sačuvanu zbirku *Motetti a una voce sola* i u posveti ga nazivlje „compadre mio caro”. Iako se Cecchini 1614. preselio u Hvar, očito su ga za Split i nadalje vezala prijateljstva. Romano se 1625. nastanio kod sv. Frane, boraveći nekoliko godina pod samostanskim krovom zajedno s Lukačićem. Treći orguljaš splitske prvostolnice u vrijeme Lukačićeva djelovanja u Splitu bio je fra Claudio Balbi da Longiano, franjevac konventualac.

U samostanskoj kronici na dan 20. rujna 1648. čitamo bilješku: „Vrlo ugledni otac fra Ivan Lukačić, kustos i magistar glazbe, pokopan je u našoj crkvi sv. Franje”. Samostanske knjige još su godinama bilježile mise zadušnice koje su se održavale u uspomenu na zaslužnoga člana redovničke zajednice i istaknutog umjetnika. Stariji autori zabilježili su među samostanskim inventarom Lukačićev uljani portret, za koji se ne zna tko ga je izradio i po čijoj narudžbi. S vremenom se portret zagubio, nestalo je i sjećanje, a uspomenu na Lukačića i njegovu glazbu sačuvali su tek rijetki inozemni leksikoni i bibliografski priručnici. Latinska izreka *Habent sua fata libelli* kao da je skovana po mjeri sudbine Lukačićeve zbirke.

2. U potrazi za Lukačićem

Prve biobibliografske podatke o Lukačiću donose u glazbenim leksikonima Johannes Walther (1732.), François Joseph Fétis (1860. – 1865.), Robert Eitner (1877.) i još neki drugi opći stariji bibliografski priručnici. Tijekom 18. i 19. stoljeća, kada u Hrvatskoj nastaje niz kvalitetnih leksikonskih i bibliografskih publikacija, Lukačićevo ime je već zaboravljeno. Ne spominju ga ni Julije Bajamonti ni Šime Ljubić, nema ga ni ponajbolji stariji hrvatski bibliograf Ivan Kukuljević Sakcinski. Niti najupućeniji hrvatski muzikolog na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, Franjo Ksaver Kuhač, koji je pasionirano tragao za starim glazbenicima hrvatskoga podrijetla, za Lukačića ipak nije znao. Tek 1925. Josip Mantuani, slovenski muzikolog znatne europske reputacije, u ovećoj studiji posvećenoj historijatu franjevačke glazbe, spominje Giacomina Finettija i uz njega Ivana Lukačića i zbirku *Sacrae cantiones*. Godinu prije u jednoj raspravi lokalni crkveni povjesnik Niko Kalogjera, također, navodi Lukačića kao orguljaša splitske stolnice, ne znajući, međutim, ništa o njegovoj zbirci, pribilježenoj u starim specijalističkim glazbenim leksikonima. Moguće je pretpostaviti da je Mantuanijevu kratku bilješku uočio mladi muzikolog Dragan Plamenac. I dok je Mantuani bio, čini se, prvi koji je u domaćoj publikaciji – i makar samo u jednoj rečenici – uz Lukačićevo ime spomenuo i njegove *Sacrae cantiones*, Plamenac je zaslužan za publikaciju i suvremenu prezentaciju Lukačićeve zbirke, štoviše za otkriće cijeloga dotad nepoznatoga sloja stare hrvatske glazbe.²

² Od starije muzikološke literature, gdje se Lukačić tek usputno spominje, usp. Niko Kalogjera, Povijesne crtice o glazbenim prilikama splitske stolne crkve, *Sv. Cecilija* 18 (1924) 3, 89–90; br. 4, 126–128; br. 5, 160–163; Josip Mantuani, Glasbeniki iz reda sv. Frančiška, *Nova revija* 4 (1925) 1, 41–59; br. 2, 146–163, br. 3, 266–277, br. 4, 368–378. Otkriće zbirke *Sacrae cantiones* i prve ozbiljne znanstvene studije o Lukačiću te o hrvatskoj renesansnoj i baroknoj glazbi napisao je Dragan Plamenac: Nepoznati hrvatski muzičar ranog baroka, *Obzor* 75 (1934) 293, 6; Nepoznati hrvatski muzičar ranog baroka: Šibenčanin Ivan Lukačić (1574–1643) i njegovi moteti, *Magazin Sjeverne Dalmacije* 2 (1935) 2, 80–86 (skraćena verzija u: *Zvuk*, 3 /1935/ 1, 41–43). Od recentnijih studija ističe se publikacija: Ljudevit Anton Maračić, *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1539. – 1827.)*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, sv. 1–2, Zagreb, 2015. Usp. također Milan Pelc (ur.), *Veličina malenih. Povijest i kulturna baština Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2010.

Nakon više godina podrobnih istraživanja, Dragan Plamenac krajem 1934. u zagrebačkom dnevnom listu *Obzor* objavljuje članak „Nepoznat hrvatski muzičar ranog baroka Ivan Lukačić (1574. – 1648.) i njegovi moteti”. Taj neveliki novinski napis (iduće godine pretiskan u još dva domaća časopisa) bio je prvorazredan kulturni događaj, muzikološko otkriće bez premca u Hrvatskoj, a kada je potkraj 1935. u dvorani Hrvatskoga glazbenog zavoda priredio program *Iz hrvatske muzičke prošlosti*, s djelima Vinka Jelića, Andrije Patricija, Julija Skjavetića, Tomasa Cecchinija i Ivana Lukačića, hrvatskoj se javnosti odjednom pokazalo neslućeno bogatstvo hrvatske renesansne i barokne glazbe. Plamenac je u to doba otkrio više od 30 nepoznatih tiskanih zbirki hrvatskih renesansnih i baroknih majstora, no čini se da ga se osobito dojmila zbirka *Sacrae cantiones*. U predgovoru notnog izdanja *Ivan Lukačić, Odabrani moteti...*, što ga je objavio Hrvatski glazbeni zavod 1935. godine (a bilo je to uopće prvo takvo notno izdanje s djelima nekoga starijeg hrvatskog skladatelja) Plamenac će tada u zanosu zapisati: „Dakle se ipak nije zatro svaki trag domaćem radu i djelovanju na ovom umjetničkom području!”

Unikatni je primjerak Lukačićeve zbirke Plamenac pronašao u Berlinu, u staroj Pruskoj državnoj knjižnici. Tako je, zahvaljujući novinskim člancima, dobro organiziranom koncertu u Glazbenom zavodu, ali i kritičkom izdanju odabranih moteta iz zbirke *Sacrae cantiones* – glazba Ivana Lukačića sredinom 30-ih godina prošloga stoljeća ponovno zaživjela. Tijekom tragičnih ratnih i poratnih godina obitelj mu se rasula, izgubio je mnoge prijatelje, a golema i vrijedna obiteljska biblioteka bila je pokradena i razgrađena. Potkraj 60-ih godina pronašao je, prema vlastitim riječima sasvim slučajno i „među starim papirima” u svojoj privatnoj arhivi u SAD-u, rukopisni prijepis kompletne zbirke *Sacrae cantiones*, prijepis koji je napravio još početkom 30-ih godina u Berlinu!

Mikrofilm svoga prijepisa, kao i mikrofilm sačuvane fotokopije izvorne dionice orguljskoga *continua*, Plamenac je poslao u Odsjek za muzičku umjetnost Hrvatske (tada Jugoslavenske) akademije znanosti i umjetnosti u Zagreb. Od tog je materijala Josip Andreis 1970. tiskao notno izdanje, preostalih šesnaest moteta; u međuvremenu, 1968., Lovro Županović objavljuje prvu oveću stilističku studiju o *Sacrae cantiones*, a slijedeći jednu Plamenčevu zabilješku, objavljuje 1969. u časopisu *Zvuk* četiri Lukačićeva moteta koji su bili uvršteni u antologiju *Promptuarium musicum* (1626.) Johanna Donfrida. Andreis,

dugogodišnji profesor povijesti glazbe na Muzičkoj akademiji, autor temeljnih priručnika na kojima su odgojeni naraštaji muzikologa i glazbenika, kao i sam Županović, njegov nasljednik na Katedri za stariju hrvatsku glazbu, umnogome su svojim autoritetom pridonijeli ponovnom buđenju zanimanja za Lukačićevu glazbu. Na ovom mjestu diskurs nalaže prelazak na *Icb-Form*: naime, u sudbinu Lukačićeve tiskovine uplela se istraživačka fortuna autora ovoga teksta.

Kad je početkom 80-ih otvorena obnovljena zgrada Berlinske biblioteke, u tu su se ustanovu počele vraćati mnoge knjige „raštrkane” tijekom Drugoga svjetskoga rata. Bilo je tada već jasno da je dio fundusa berlinske biblioteke pohranjen u Biblioteci Jagiellonskoj u Krakovu. Napisao sam, pod egidom Knjižnice HAZU, službeni dopis krakovskoj biblioteci, tražeći mikrofilm. Nakon nekoliko mjeseci, početkom 1983., stigao je paketić, bez ikakvoga popratnog dopisa, s mikrofilmom originalnoga prvotiska zbirke *Sacrae cantiones* Ivana Lukačića! Tako je nakon 40 godina traganja mnogih domaćih muzikologa, nakon bezbroj uzaludnih pisama i putovanja, iznova pronađen zagubljeni unikat Lukačićeve zbirke! Na to sam se traganje odlučio potaknut ponudom fra Ludovica Bertazza da za seriju *Corpus Musicum Franciscanum* priredim izdanje cjelokupne Lukačićeve zbirke; izdanje je objavljeno 1986. u Padovi. Prema želji nakladnika, izdanje je opskrbnjeno realiziranim orguljskim *continuumom*. Posljednja suvremena tiskovina *Sacrae cantiones* jest reprint izvornika, što ga je objavio Muzički informativni centar u Zagrebu 1998. To izdanje čini mi se posebno važnim jer pruža uvid u izvornik, što je pak temelj za svaku „povijesno obaviještenu” izvedbu.

Godine 2000. šibenska tvrtka „Digital-Zoom” i njezin direktor, snimatelj i redatelj Davor Šarić snimio je dokumentarni film *U potrazi za Lukačićem*. Film je premijerno prikazan u Šibeniku, potom u dvorani Hrvatskoga glazbenoga zavoda u Zagrebu, nekoliko puta na stanicama Hrvatske televizije, zatim na jednom međunarodnom muzikološkom skupu u New Yorku, itd..., da bi naposljetku DVD bio priključen uz moju navedenu knjigu *Ivan Lukačić* iz 2007. Valja spomenuti da je u pripremi drugo izdanje Lukačićeve zbirke za spomenutu seriju padovanskih franjevaca *Corpus Musicum Franciscanum*, u sunakladništvu jednoga domaćega nakladnika (ovaj put u kritičkom izdanju, bez pridodane realizacije *continua*), a također je u pripremi i zbornik studija u sunakladništvu inozemnog i domaćeg nakladnika.

Međunarodni muzikološki skup iz 1985., posvećen 400. obljetnici skladateljve rođenja, što ga je organizirao Provincijalat franjevac konventualaca te zbornik koji je tiskan dvije godine kasnije (urednik Ljudevit Maračić), kao i ovaj simpozij – kojemu na različite načine – nazočimo, sve nas to bodri da zasučemo rukave jer oko reanimacije Lukačićeve glazbe i njegovih suvremenika zacijelo još ima dosta posla.

Umjesto zaključka

I za kraj, umjesto zaključka, neka mi budu dopuštena neka pitanja na koja bi istom trebalo odgovoriti. Na naslovnici *Sacrae cantiones* nije istaknut broj opusa. Takav primjer neisticanja opusa u ono doba nije, doduše, usamljen, ali je ipak neuobičajen, a u svezi s Lukačićem itekako bi dobro došao za razjašnjenje nekih dvojbi. Ovako se nameću pitanja: je li ta zbirka prvo i uopće jedino tiskano Lukačićevo djelo? Ostaje zagonetkom kako to da nakon što je objavio *Sacrae cantiones* i preuzeo dužnost kapelnika splitske stolnice nije objavio niti jednu jedinu skladbu. Dužnost kapelnika, naime, podrazumijevala je brigu o glazbenom repertoaru, kao i znatan skladateljski angažman. Je li moguće da Lukačić, dočekan u Splitu s tolikim iščekivanjima nakon dugotrajnih talijanskih studija, ništa nije skladao nakon 1620. godine?

Poznato je, doduše, da mu je i nakon 1620. objavljeno nekoliko moteta. Poznanstvo je s Giacomom Finettijem vjerojatno pomoglo prodoru Lukačićeve glazbe u sjevernu Europu. U antologiju Johanna Reiningera *Deliciae sacrae musicae* (Ingolstadt, 1626.) uvršten je *Ex ore infantium*, dok se u trećem svesku velike antologije Johanna Donfrida *Promptuarium musicum* (Strasbourg, 1627.) nalaze skladbe *Corde et animo*, *Sancta et immaculata*, *Sancti mei*, *Nos autem* i *Domine, puer meus*. Sve su to moteti preuzeti iz *Sacrae cantiones*. Sudjelovanjem u tim uglednim antologijskim zbirkama Lukačić je potvrdio svoj europski ugled. Moteti iz zbirke *Sacrae cantiones* čini se da su bili prihvaćeni ne samo u lokalnim razmjerima i ne samo u Veneciji nego i u glazbenim kapelama sjeverne Europe. Tako bismo barem htjeli vjerovati!

No da bismo doista dokazali da je Lukačićeva glazba bila izvođena u sjevernoeuropskim crkvama valjalo bi proučiti kataloge tiskara, njihovu prodaju i distribuciju. To je zadatak koji čeka mlađe naraštaje. Moguće da bi temeljitiji studij diseminacije ranobaroknih tiskovina iznio na svjetlo dana još koje ne-

poznato djelo hrvatskih majstora, pa tako i neku drugu Lukačićevu zbirku. Uostalom, s istraživanjima smo uvijek na nekom novom početku.

Dodatak: Suvremena izdanja Lukačićevih moteta

Dragan Plamenac (ur.), *Ivan Lukačić, Odabrani moteti (1620.)*, Hrvatski glazbeni zavod, Zagreb, 1935., 1975. (reprint).

Ennio Stipčević (ur.), *Ioannis Lvcacih de Sebenico: Sacrae Cantiones Singulis Binis Ternis Quaternis Quinisque vocibus Concinnendae, Venetiis 1620.*, Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb – Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić”, Zagreb – Šibenik, 1998. (pretisak).

Ennio Stipčević (ur.), *Ivan Lukačić OFMConv. (c. 1585. – 1648.)*, *Sacrae cantiones Venezia, 1620., Mottetti a 1-5 voci* (Corpus Musicum Franciscanum), Messaggero, Padova, 1986.

Josip Andreis (ur.), *Ivan Lukačić, Šesnaest moteta*, Muzikološki zavod Muzičke akademije, Zagreb, 1970.

Lovro Županović, Četiri moteta Ivana Lukačića iz zbirke Promptuarium musicum Johanna Donfrida, *Zvuk 91* (1969), 32–37 (+ separadni otisak, 1–16).

